

**doc. dr mag. Bojan Macuh, Maribor, Republika Slovenija, savjetnik
Evropskog defendologija centra Banja Luka**

SVET IZMEĐU DVE VATRE: STRATEGIJE PREŽIVLJAVANJA U ERI NESTABILNOSTI

Trenutno svetsko stanje početkom aprila 2026. godine obeležavaju najteže geopolitičke tenzije u poslednjim decenijama. Suočavamo se sa višeslojnom krizom koja objedinjuje direktne vojne sukobe na dva ključna fronta (Bliski istok i Ukrajina), uz širu ekonomsku i humanitarnu nestabilnost. U nastavku sledi pregled trenutnog stanja i prognoze za budućnost, prikupljene iz različitih perspektiva stručnjaka.

Bliski istok na udaru – sukobi SAD/Izraela i Irana/Libana

Krajem februara 2026. godine situacija se drastično zaoštrila operacijom „Epic Fury“, u kojoj su snage SAD i Izraela pokrenule opsežne vazdušne napade na Iran. Ciljevi napada bili su prvenstveno iranski nuklearni objekti i balistički program.

Smrt vrhovnog vođe Alija Hamneija (28. februar 2026) gurnula je državu u unutrašnju nestabilnost, ali je istovremeno učvrstila radikalne elemente režima koji su odgovorili raketnim napadima na američke baze u Zalivu. Hezbollah je, u znak podrške Iranu, snažno pojačao napade na severni Izrael, što je dovelo do opsežne izraelske kopnene i vazdušne operacije u Libanu. Libanska država je praktično paralisana, dok je civilno stanovništvo zarobljeno između frontova.

Iran je zapretio potpunim zatvaranjem Hormuškog tesnaca, što je već zaustavilo veći deo pomorskog saobraćaja i uzrokovalo nagli porast cena energenata. Posle mesec dana rata nema naznaka njegovog okončanja, već pre dodatne eskalacije, što će i dalje izazivati veliku energetska, a posledično i ekonomsku krizu.

Rat iscrpljivanja u Ukrajini se nastavlja

Rat u Ukrajini ušao je u petu godinu (2022–2026) i ostaje u stanju krvavog zastoja uz povremene pomake. Rusija trenutno kontroliše približno 20% ukrajinske teritorije. Iako su ruske snage početkom 2026. godine ostvarile

manje dobitke, ukrajinska vojska održava svoja uporišta i povremeno izvodi protivnapade, čak i na ruskoj teritoriji (regije Kursk i Belgorod).

Prema procenama sa početka 2026. godine, ukupan broj žrtava (mrtvih i ranjenih) na obe strane premašuje 1,2 miliona, što predstavlja humanitarnu katastrofu bez presedana u modernoj Evropi. Dok Rusi teže daljem širenju, Ukrajinci ne odustaju od svoje teritorije. Podrška Amerikanaca opada zbog sopstvenog angažmana u ratu na Bliskom istoku, dok se Evropska unija „utapa“ u sopstvenim problemima i, pre svega, nejedinstvu.

Budućnost: Migracije, ekonomija i Treći svetski rat

Zbog konflikata u 2026. godini očekuju se rekordne brojke raseljenih lica. U slučaju potpune okupacije Ukrajine, Evropu bi moglo preplaviti dodatnih 10 miliona izbeglica. Trenutno ih je van države već skoro 7 miliona. Rat u Iranu i Libanu takođe otvara nove migracione puteve ka Evropi, koji su već sada pod velikim pritiskom. Zbog unutrašnjih potresa (npr. Venecuela, verovatno i Kuba), povećava se i broj tražilaca azila iz tog dela sveta.

Svetska ekonomija je 2026. godine na ivici nove recesije. Cene nafte i gasa neprestano rastu. Zbog blokade Hormuškog tesnaca i sankcija, cene energenata su nestabilne, što direktno podstiče visoku inflaciju. Razdor između Zapada i bloka Rusija–Kina–Iran drobi globalne lance snabdevanja. Preduzeća kao najveći rizik za 2026. godinu navode upravo geopolitičku nestabilnost kojoj se ne nazire kraj.

Strah od Trećeg svetskog rata

Strah od globalnog sukoba dostigao je vrhunac. Analitičari procenjuju verovatnoću direktnog kinetičkog sukoba između velesila (SAD, Rusija, Kina) na oko 5–6%, dok se slažu da već živimo u tzv. „hibridnom svetskom ratu“. Ipak, i dalje postoji veliki nuklearni rizik. Isticanje ugovora o kontroli naoružanja (kao što je New START) i prelazak na odbrambene sisteme vođene veštačkom inteligencijom (AI) povećavaju opasnost od nenamerne eskalacije. Ankete na Zapadu pokazuju da skoro polovina stanovništva veruje da je veliki svetski rat u narednih pet godina verovatan.

Svet na raskrsnici – Između kolapsa i novog poretka

Globalno stanje 2026. godine nije samo niz izolovanih konflikata, već sistemski slom posleratnog poretka kakav smo poznavali poslednjih osamdeset godina. Istovremena eskalacija na Bliskom istoku i u Ukrajini otkrila je nemoć međunarodnih institucija, poput Ujedinjenih nacija, i vratila svet u doba u kojem sirova vojna moć dominira nad diplomatijom.

Era jeftinih energenata i neometane globalizacije je završena. Države će biti prisiljene na hitnu energetska nezavisnost i trgovinu isključivo sa saveznicima, što će dugoročno zadržati visoke troškove života. Iako se strah od Trećeg svetskog rata čini opravdanim, nuklearno odvratanje paradoksalno ostaje jedina kočnica pred potpunim uništenjem.

Put napred zahtevaće viziju sveta koji može da preživi bez stalne potrebe za neprijateljem. Da li će nova era počivati na ravnoteži straha ili na obnovljenom međunarodnom pravu, zavisiće od toga koliko brzo će svetski lideri shvatiti da u globalizovanom svetu potpuna pobeda jedne strane znači zajednički poraz svih.